

บทความวิจัย

“สงครามสมรส” องค์ประกอบการเล่าเรื่องและรูปแบบ การสื่อสารทางสังคมของละครโทรทัศน์ สุธิชา ภิรมย์นุ่ม¹, เสริมศิริ นิลดำ² และ นิษฐา หรุ่นเกษม³

Received 16 April 2025

Revised 22 July 2025

Accepted 29 August 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบการเล่าเรื่องและรูปแบบการสื่อสารทางสังคมที่ปรากฏในละคร “สงครามสมรส” จำนวน 21 ตอน ที่เป็นละครผลิตใหม่และได้รับการจัดลำดับความนิยมสูงสุดในเดือนเมษายน-มิถุนายน 2567 ผ่านกรอบแนวคิดและทฤษฎีด้วยวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ (Qualitative Studies) โดยการเฝ้าสังเกต (Monitor) เนื้อหาที่ออกอากาศและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์บริบท (Context Analysis) พบว่าสงครามสมรสมีการดำเนินเรื่องตามโครงสร้างและองค์ประกอบที่ดำเนินเรื่องอย่างเข้มข้นจนถึงจุดสูงสุด (Climax) จนกระทั่งคลี่คลายสถานการณ์และฝากข้อคิดเพื่อให้ผู้ชมได้คิดและแยกแยะเนื้อหาที่เกิดขึ้นในละครได้อย่างมีบรรทัดฐานด้านการสื่อสารกับสังคมละครนำเสนอการสื่อสารด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 1) การมุ่งนำเสนอประเด็นหย่าร้างและปัญหาครอบครัวด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวที่เข้าใจง่ายและใช้ประโยชน์ได้ในสังคมปัจจุบัน และ ด้านการสื่อสารประเด็นครอบครัวและความสัมพันธ์ 1) นำเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาครอบครัวด้วยสันติวิธี 2) การนำเสนอประเด็นปัญหา

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, Corresponding Author Email: moopingaaa@gmail.com

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สังคมเชิงโครงสร้างและซับซ้อน และ3) การสอดแทรกแง่คิดจากการกระทำของ
ตัวละคร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าละครสามารถสร้างสรรค์และขับเคลื่อนสังคมได้หาก
ผู้ผลิตเน้นการผลิตละครที่ให้ความรู้ กระตุ้นความคิด ละครจะเป็นสื่อที่เข้าถึง
และสื่อสารกับสังคมได้อย่างมีคุณภาพทั้งเชิงพาณิชย์และสังคม

คำสำคัญ ละครโทรทัศน์ การเล่าเรื่อง การสื่อสารทางสังคม การเรียนรู้
ทางสังคม สงครามสมรส

“Song Kram Som Ros”: Narrative Elements and Social Communication Patterns of Television Dramas Suticha Piromnum¹, Sermsiri Nindum² and Nitta Roonkaseam³

Abstract

This research aims to study and analyze the narrative elements and social communication patterns that appear in the 21 episode drama “Song Kram Som Ros”, which is a newly produced drama that was ranked as the most popular in April - June 2024 through a concept and theory framework with qualitative scientific methodology by monitoring broadcast content and analyzing content and context analysis to analyze the structure, narrative elements and social communication patterns appearing in the drama. The study found that “Song Kram Som Ros” is based on the structure and composition of the drama, which consists of intensive execution to the top of the story (Climax) until it resolves the situation and leaves comments for the audience to think and distinguish the contents of the drama in a enjoyable way. The Social communication drama presents communication about law and the justice process 1) Focus on presenting divorce and family problems by providing knowledge, understanding and creative problem solving. 2) Providing knowledge about family law that is easy to

¹ Faculty of Liberal Arts, National Sports University, Samut Sakhon Campus, Corresponding Author
Email: moopingaaa@gmail.com

² Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University

³ Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University

understand and applicable in current society and communicating family and relationship issues 1) Presenting ideas for solving family problems peacefully. 2) Presentation of structural and complex social issues 3) Inserting ideas from the characters' actions. This shows that “Thai dramas” can be creative and socially driven if producers focus on creating dramas that are educational, stimulate thinking. Drama is a media that can reach and communicate with society in a quality way, both commercially and socially.

Keywords: Television drama, Storytelling, Social communication, Social learning, Song Kram Som Ros

บทนำ

ละครเป็นรายการโทรทัศน์ประเภทหนึ่งที่ปรากฏในเกือบทุกสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย นอกจากละครจะอยู่ในฐานะเป็นสื่อเพื่อความบันเทิงแก่คนในสังคมแล้ว ละครโทรทัศน์ยังมีความแน่นแฟ้นกับผู้ชมทั้งในฐานะการสะท้อนสภาพการณ์ที่สังคมเป็นอยู่และการสร้างภาพความเป็นจริงทางสังคมด้วยการเลือกนำเสนอและให้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ แก่ผู้ชม รวมไปถึงการสร้างและสะท้อนบทบาทความเป็นจริงเกี่ยวกับคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ตั้งแต่ระดับกลุ่ม ครอบครัว สังคม และระดับชาติ

จากปรากฏการณ์กระแสความนิยมทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ที่กล่าวถึงละคร “สงครามสมรส” ละครหลังข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องวัน 31 HD ในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน ของปี พ.ศ. 2567 ที่ออกอากาศสดทางสถานีโทรทัศน์ทุกวันจันทร์และวันอังคาร เวลา 20.30 น. ตั้งแต่กลางเดือนมีนาคมเป็นต้นมา โดยทีมงานผู้สร้างบทละครโทรทัศน์ได้นำนวนิยายเรื่อง คดีรักร้าง ของเวฬุลี เจ้าของรางวัลนวนิยายดีเด่นจากโครงการช่อวันอ่านเอา ครั้งที่ 2 ที่ว่าด้วยการ ‘ฟ้องชู้’ มาสร้างสรรค์เป็นละครโทรทัศน์และออกอากาศย้อนหลังผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์หลายช่องทาง จนกลายเป็นกระแสพูดถึงในเนื้อเรื่องที่เข้มข้นในการนำเสนอและผลงานการแสดงของศิลปินดารารจนทำให้เกิดการพูดถึงในสื่อสังคมออนไลน์จนพุ่งทะยานติดกระแสความนิยมสูงสุดของประเทศไทยในช่วงเวลาการออกอากาศอย่างต่อเนื่อง และ จากผลการสำรวจอันดับเรตติ้งทีวีดิจิทัลข้ามแพลตฟอร์มทางโทรทัศน์ (Cross Platform Rating) ของสมาคมโทรทัศน์ระบบดิจิทัล (ประเทศไทย) ร่วมกับสำนักงานกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในช่วงไตรมาส 2 ของปี 2567 (เมษายน-มิถุนายน) ช่วงเวลา 19.00-22.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการรับชมรายการทางสถานีโทรทัศน์มากที่สุด ทำให้ “สงครามสมรส” ได้รับความนิยมมาเป็นอันดับที่ 1 (ADTEB, 2024, p. 19)

ภาพที่ 1 แสดงการจัดอันดับเรตติ้งรายการทั่วประเทศไทย ผู้ชมอายุ 4 ปีขึ้นไป ประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน 2567

ที่มา: ADTEB (2024, p. 19)

“สงครามสมรส” เป็นละครที่ถูกผลิตขึ้นในยุคที่สังคมมีรูปแบบการรับสารเปลี่ยนไปจากละครที่เคยนำเสนอแต่มุมมองตบตี แย่งชิงความรักระหว่างเมียหลวงและเมียน้อย ซึ่งผู้รับสารเกิดความเบื่อหน่าย แต่ผู้ผลิตกลับใช้ประเด็นทางกฎหมายนำมาเป็นแก่นเรื่องจุดประเด็นการเล่าเรื่องผ่านชีวิตครอบครัว ใช้ข้อมูลเชิงสาระผสมสีสนักการนำเสนอแบบบันเทิง จนเป็นที่กล่าวถึงความสำเร็จของละครผ่านสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ รวมไปถึงเนื้อหาของละครที่ถูกสื่อออกมาจนทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อสังคมในระดับผู้ชมและสื่อมวลชนถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทละครที่ถูกนำเสนออย่างการหย่าร้าง การนอกใจ วินัยและระบอบของหน่วยงานราชการ ที่สะท้อนความจริงของสังคม โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในระดับสถาบันครอบครัวของสังคมไทย ที่ใช้สื่อละครในการส่งสารให้กับผู้ชม ยิ่งตอกย้ำความน่าสนใจในการศึกษามิติของการสื่อสารของละครที่เป็นสื่อมวลชนรูปแบบหนึ่งที่มีผลต่อการรับชมของผู้รับสารที่เป็นประชาชน ผ่านสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นอิสระต่อการรับสาร

สื่อละครสร้างผลกระทบต่อแนวคิดหรือมุมมองของผู้รับสารได้ สร้างกระแสที่เป็นที่พูดถึงได้จากอดีตที่เคยพบเห็นผลการต่อยอดจากค่านิยมของละครในเรื่องอื่น ๆ ที่ผ่านมา ซึ่งสื่อละครจะถูกสร้างสรรค์ผ่านทีมงานผู้ผลิตตั้งแต่การเขียนบท การกำกับ การแสดง การแสดงเพื่อสื่อความหมายของผู้แสดง รวมถึงการติดต่อเพื่อเลือกประเด็นการนำเสนอสู่สาธารณชน ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจเลือกหน่วยการศึกษาเป็นละคร “สงครามสมรส” เพื่อทำการศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบการเล่าเรื่องและการวิเคราะห์ประเด็นที่ละครต้องการสื่อสารเนื้อหาของละครต่อผู้รับสารที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าและความหมายของการสื่อสารในเชิงสาระ ผ่านสื่อละครที่เป็นรูปแบบบันเทิง เพื่อการเข้าถึงผู้ชมและสร้างปรากฏการณ์ความนิยมให้กับละครไทยทางทีวีดิจิทัลในยุคที่สื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการรับชม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์เรื่อง “สงครามสมรส”
2. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นและรูปแบบการสื่อสารทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง “สงครามสมรส”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อได้แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการรู้เท่าทันของผู้ชมและการผลิตเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ของผู้ผลิตรายการละคร
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานกำกับดูแลสื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้ผลิตที่สร้างเนื้อหาละครที่เป็นสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัยกับผู้ชม

วรรณกรรม

แนวคิด 5 Act ของพีระมิตการเล่าเรื่องของ Freytag (David Welton, 2010)

Gustav Freytag (1816-1895) องค์กรประกอบตามแนวคิดของ Freytag ในบริบทของการสร้างบทละครหรือภาพยนตร์

Act 1: การเปิดฉากหรือตอนต้นของเรื่อง (Exposition or Introduction) จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้ทันทีโดยการให้ข้อมูลสำคัญ แนะนำตัวละครหลักและตัวละครสำคัญอื่น ๆ สถานที่ ช่วงเวลา และแนวคิด พื้นฐานของเรื่อง รวมถึงชื่อและอาชีพของตัวละคร อีกรูปแบบหนึ่งของการแนะนำตัวละครคือให้ผู้บรรยายให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้ชมในช่วงเริ่มต้นของเรื่อง

Act 2: การดำเนินเรื่องที่เข้มข้นขึ้น (Rising Action) การเล่าเรื่องหรือการดำเนินเรื่องที่เข้มข้นขึ้น ละครจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกัน จะสร้างความตึงเครียดไปจนถึงจุดสูงสุดของเรื่อง

Act 3: จุดสำคัญหรือจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) จุดสำคัญของเรื่องคือจุดเปลี่ยนและจุดที่มีการกระทำสูงสุด เป็นช่วงเวลาของเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้การเล่าเรื่องแบบย้อนอดีตอาจทำให้ยากที่จะระบุหรือนำเสนอจุดสูงสุด สิ่งที่สำคัญคือการจัดลำดับเรื่องและเวลา ที่ผู้เขียนบทต้องเรียงลำดับให้ชัดเจน

Act 4: การคลี่คลาย (Falling Action) โดยทั่วไปแล้วช่วงนี้จะเป็นช่วงเวลาให้ผู้ชมสงสัยเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเป็นบทสรุปสุดท้าย ผู้เขียนบทอาจสร้างเนื้อหาก่อให้เกิดความน่าสนใจเพื่อนำไปสู่บทสรุป

Act 5: จุดจบหรือบทสรุป (Resolution or The End) การปิดเรื่องที่มักอยู่ในตอนท้าย หรือ การแก้ปม ผู้เขียนบทจะสรุปจบหรือหาแนวทางของตัวละครสำคัญเพื่อให้ดำเนินเรื่องไปถึงบทสรุปอย่างมีความสุขหรือสรุปจบของเรื่อง

พีระมิตของ Freytag เป็นสูตรที่การศึกษานี้นำมาใช้วิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบของการเล่าเรื่องในละครที่เป็นหน่วยในการศึกษาครั้งนี้

ทฤษฎีการอบรมบ่มเพาะและการเรียนรู้ทางสังคม

การอบรมบ่มเพาะทางสังคมหรือทฤษฎีการหล่อหลอม (Cultivation Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย George Gerbner ในช่วงทศวรรษ 1960 ทฤษฎีนี้มีมุงอธิบายผลกระทบระยะยาวของสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์ที่มีผลต่อการรับรู้ความเป็นจริงทางสังคมของผู้ชม (Gerbner et al., 1986, p 17 - 40)

การสร้างภาพความเป็นจริงในทฤษฎี Cultivation มีความเกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์อย่างมาก เนื่องจากละครมักนำเสนอภาพชีวิต ความสัมพันธ์ และสถานการณ์ทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ และผู้ชมที่รับชมละครเป็นประจำอาจซึมซับภาพเหล่านี้และนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ความเป็นจริงทางสังคม นอกเหนือจากนั้นแล้ว ละครมักสอดแทรกค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม ภาพลักษณ์ หรือวาทกรรมทางสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับ “สิ่งที่ควร” หรือ “ไม่ควร” คิด/รู้สึก/ทำ ในสังคม ดังนั้น การรับชมละครที่นำเสนอค่านิยมบางอย่างซ้ำ ๆ หรือยิ่งบุคคลได้รับข้อความผ่านสื่อมากเท่าไร ก็ยังมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าข้อความนั้นเป็นเรื่องจริงมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้ชมในระยะยาวได้

นอกจากนี้ ทฤษฎี Cultivation ยังนำเสนอแนวคิดสำคัญอีกสองประการ ได้แก่ (1) Mainstreaming และ (2) Mean World Syndrome โดย Mainstreaming หรือการหล่อหลอมความคิดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ให้เป็นความคิดกระแสหลัก) หมายถึงกระบวนการที่การรับชมโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องทำให้ผู้ชมที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมีมุมมองและความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่ม Heavy Viewers ส่วน Mean World Syndrome หรือการมองโลกอย่างร้ายแรงและอันตรายมากกว่าความเป็นจริง เป็นปรากฏการณ์ที่ผู้ชมที่รับชมรายการที่มีเนื้อหาความรุนแรงมากมีแนวโน้มที่จะมองโลกว่าอันตรายและน่ากลัวมากกว่าความเป็นจริง แนวคิดทั้งสองนี้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ในการหล่อหลอมการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมต่อโลกรอบตัว ทั้งนี้ นอกเหนือจากความแตกต่างของผู้ชมตามเวลาที่ใช้ในการรับชมแล้วนั้น อาจมีปัจจัยแทรกซ้อนในการสร้างภาพความเป็นจริงทางสังคมจากการ

รับชมโทรทัศน์ได้อีกด้วย โดยเฉพาะเมื่อมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้ชม ปัจจัยดังกล่าวนี้ เช่น ประสบการณ์ส่วนตัว สภาพแวดล้อมทางสังคม และระดับการศึกษา เป็นต้น (Potter, 2014, p 1015-1036)

นอกจากนี้ การอบรมบ่มเพาะทางสังคมหรือทฤษฎี Cultivation นี้ ยังมีความเชื่อมโยงกับหลักของการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น (Observational Learning) แล้วจึงนำมาทำตามในลักษณะที่เรียกว่า “การเลียนแบบ” สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ (1) Imitation (การเลียนแบบโดยตรง) เป็นการแสดงปฏิกิริยาที่ออกมาเป็นกริยาทำทางตรงไปตรงมา และ (2) Identification (การเลียนแบบเชิงลึก) เป็นการเลียนแบบที่เน้นด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยผู้เลียนแบบมีความปรารถนาที่จะเป็นเหมือนต้นแบบ จึงเลือกรับเอาคุณลักษณะบางประการของต้นแบบมาเป็นของตนเอง (Bandura, 1986; 2001)

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทั้งผู้ผลิตสื่อและผู้ชมควรตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเสนอและการรับชมเนื้อหาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการใช้และการบริโภคสื่ออย่างมีความรับผิดชอบและสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

- แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยคัดเลือกหน่วยในการศึกษา ได้แก่ ละคร “สงครามสมรส” จำนวน 21 ตอน ที่ออกอากาศในช่วงเวลา 19.00 – 22.00 น. เป็นละครที่ผลิตใหม่ และได้รับการจัดอันดับเรตติ้งที่วีดิทัศน์ข้ามแพลตฟอร์ม จากสำรวจความนิยมทางโทรทัศน์ (Cross Platform Rating) ของสมาคมโทรทัศน์ระบบดิจิทัล (ประเทศไทย) ร่วมกับคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เป็นละครที่ได้รับความนิยมสูงสุดในเดือนเมษายน – มิถุนายน 2567

ภาพที่ 2 แสดงการจัดอันดับเรตติ้งรายการทั่วประเทศไทย ผู้ชมอายุ 4 ปีขึ้นไป ประจำเดือนเมษายน - มิถุนายน 2567
ที่มา : รายงานเรตติ้งรายการทั่วประเทศไทย จากผู้ชมอายุ 4 ปีขึ้นไป ประจำเดือนเมษายน - มิถุนายน 2567 หน้า 19 สืบค้นจาก <https://www.adteb.or.th/categorycontent/7385/cross-platform-rating&p=2>

จากรายงานผลการสำรวจข้างต้นพบว่าละครที่มีเรตติ้งสูงสุดอันดับแรกคือละครสงครามสมรส เดือนเมษายน มีเรตติ้ง 4.087 เป็นอันดับที่ 1 ของทุกรายการ เดือนพฤษภาคม มีเรตติ้ง 5.760 เป็นอันดับที่ 1 ของทุกรายการ และเดือนมิถุนายน มีเรตติ้ง 5.490 เป็นอันดับที่ 4 ของทุกรายการ และ เป็นอันดับที่ 1 ของรายการละคร

- เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บข้อมูลในการศึกษา คณะผู้วิจัยเลือกใช้ แบบบันทึกข้อมูล ในการจดบันทึกเนื้อหาและฉากการแสดงรวมถึงบทพูดที่ละครมีการนำเสนอและสื่อสารผ่านทางหน้าจอโทรทัศน์ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา และบริบทของละครที่นำเสนอ โดยแบบบันทึกข้อมูลมีประเด็นการเก็บบันทึก

สอดคล้องกับแนวคิด 5 องค์ประกอบการเล่าเรื่อง และ แนวคิดการอบรมบ่มเพาะและการเรียนรู้ทางสังคม นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยยังได้บันทึกรูปธรรมสำคัญไว้ด้วย ผ่านการบันทึกภาพฉากละครและการถอดข้อความบทพูดของตัวละครที่นำเสนอ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลการประเมิน จากนั้นตรวจทานผลการประเมินร่วมกันเพื่อความเที่ยงตรงของการประเมิน (Intercoder Reliability) โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาละครโทรทัศน์ ไม่มีการเก็บข้อมูลจากมนุษย์ จึงไม่เข้าข่ายต้องขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา

1. คณะผู้วิจัยดำเนินการเฝ้าสังเกต (Monitor) จากเนื้อหาละครที่ออกอากาศในสื่อโทรทัศน์และเนื้อหาที่นำมาออกอากาศย้อนหลังผ่านสื่อออนไลน์ในช่องทางต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบย้ำการนำเสนอเนื้อหาของละคร โดยใช้เนื้อหาที่ออกอากาศผ่านทีวีดิจิทัล จำนวน 21 ตอน

2. คณะผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแนวคิดโครงสร้างและองค์ประกอบของละคร และ รายงานผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

3. คณะผู้วิจัยวิเคราะห์บริบท (Context Analysis) จากแนวคิดการอบรมบ่มเพาะทางสังคม (Cultivation) ที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของละครและ รายงานผลการศึกษาด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

4. คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการร่วมชมและสังเกตละคร และ นำข้อมูลความหมายที่ได้จากละครมาเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์และตรวจสอบซ้ำของนักวิจัย 3 คนเพื่อยืนยันข้อมูลและความหมายที่วิเคราะห์เนื้อหาของละครก่อนรายงานผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบการเล่าเรื่องของละครโทรทัศน์เรื่อง “สงครามสมรส” ตามแนวคิดของ Freytag ซึ่งประกอบด้วย 1) การเปิดฉากหรือตอนต้นของเรื่อง (Exposition or Introduction) 2) การดำเนินเรื่องที่เข้มข้นขึ้น (Rising Action) 3) จุดสำคัญหรือจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) 4) การคลี่คลาย (Falling Action) และ 5) จุดจบหรือบทสรุป (Resolution or The End)

ละครเล่าเรื่องครอบครัวที่สามมี (เมศ-ปรเมศวร์) เป็นข้าราชการระดับรองผู้ว่าราชการจังหวัด มีภรรยาหลัก (บัว-บัวบก) เป็นแม่บ้านรับหน้าที่เลี้ยงลูกชาย (ปณต) 1 คนที่ป่วยเป็นโรคหัวใจ จนกระทั่งสามีนอกใจไปแต่งงานซ้อนกับ ลูกสาวของนักธุรกิจใหญ่ (ลิน-อรณลิน) ทำให้บัวดำเนินการฟ้องชู้ด้วยการช่วยเหลือจากทนายความ (วิน-ภาวินท์) จนชนะคดี และทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาจากเรื่องของอิทธิพล ความสัมพันธ์ในครอบครัว การใช้กฎหมายครอบครัว และ เรื่องความรักของสถาบันครอบครัว และ เพื่อน ๆ ของตัวละครในเรื่อง

1) การเปิดฉากหรือตอนต้นของเรื่อง ละครเปิดเรื่องด้วยการทำให้ผู้ชมรู้จักกับตัวละครหลักและประเด็นปัญหาของเรื่องอย่างรวดเร็ว เปิดเรื่องด้วยสถานการณ์ที่บัวบกและทนายภาวินท์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลในคดีที่ ฟ้องชู้ มีการย้อนกลับ (Flashback) เล่าย้อนความให้ศาลรับทราบถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวในอดีต และละครได้นำเสนอการแนะนำตัวละครในครอบครัวของปรเมศวร์ บัวบก และปณต ลูกชาย, ซา และ เตียร์ กลุ่มเพื่อนสนิทของบัวบก, อรณลิน ลูกสาวเจ้าสัวอัคระผู้มีอิทธิพลของจังหวัดวสันต์บุรี ที่พบปรเมศวร์ในงานสังสรรค์ของจังหวัด, ภาวินท์ ทนายความที่รู้จักกันจากการช่วยเหลือเมื่อบัวบกประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน โดยพบในตอนที่ 1 และ 2 ของเรื่อง

2) การดำเนินเรื่องที่เข้มข้นขึ้น ปมของเรื่องที่เริ่มจากสามีนอกใจ ต่อด้วยการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการฟ้องร้องในคดีครอบครัวมาเป็น

แกนหลักในการดำเนินเรื่อง ได้แก่ บั๊วบงกชฟ้องชู้รอนลิน ตอนที่ 1 - 4, ปรเมศวร์ฟ้องหย่าบั๊วบงกช ตอนที่ 5 - 9, การจดทะเบียนสมรสของปรเมศวร์กับรอนลินที่ทำทันทีหลังการลงชื่อในการหย่ากับบั๊วบงกช ตอนที่ 10 , การฟ้องเพื่ออำนาจในการปกครองบุตรของปรเมศวร์ ตอนที่ 12 นอกจากนั้น ละครยังได้แสดงให้เห็นปมปัญหาอื่น ๆ ที่ทำให้สถานการณ์ในละครเข้มข้นขึ้น เช่น การต่อสู้ของบั๊วบงกชกับอิทธิพลทางการเมืองของเจ้าสัวอัศวะและครอบครัว การทุจริตของข้าราชการที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น เรื่องชู้สาวในสังคมข้าราชการ การเป็นพ่อเลี้ยงเดี่ยวของนายภาวินท์ที่อดีตภรรยาใช้เงื่อนไขทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการเลี้ยงดู การที่พ่อแม่อดีตภรรยา นายภาวินท์กดดันและใช้ประโยชน์จากลูกสาว และ การรับมือการหย่าร้างในกลุ่มเพื่อนสนิทของบั๊วบงกช

3) จุดสำคัญหรือจุดสูงสุดของเรื่อง การต่อสู้กันด้วยกฎหมาย ทั้งการฟ้องชู้ การฟ้องหย่า การฟ้องเพื่อแย่งชิงอำนาจการปกครองบุตร เมื่อสิ้นสุดด้วยกระบวนการทางกฎหมายแล้ว ละครดำเนินเรื่องมาสู่การต่อสู้ด้วยความรุนแรงกันนอกศาลและเข้าสู่จุดแตกหักของอดีตครอบครัว ปรเมศวร์และเจ้าสัวอัศวะวางแผนฆ่าบั๊วบงกช เพราะโกรธแค้นที่บั๊วบงกชเปิดโปงคลิปที่แสดงให้เห็นว่าปรเมศวร์สนับสนุนครอบครัวเจ้าสัวอัศวะในการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น ด้วยการส่งคลิปเสียงให้ข้าราชการในศาลากลางและถูกส่งต่อให้นักรบเมืองฝ่ายตรงข้ามนำไปโจมตี ทำให้ปรเมศวร์ซึ่งมีอนาคตว่าจะได้ขึ้นตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดต้องถูกพักงานและตั้งกรรมการสอบวินัย แต่ปรเมศวร์ไม่คิดว่าขณะมือปืนจะลงมือนั้นลูกชายตนอยู่ในรถด้วย จึงขอยกเลิกแต่เจ้าสัวอัศวะไม่สั่งการใด ขณะคนร้ายจู่โจมสองแม่ลูก ตำรวจมาช่วยได้ทันจากความสงสัยและเข้าแจ้งเหตุของนายภาวินท์ ที่สุดคนร้ายถูกจับและปรเมศวร์ถูกแจ้งข้อหาเป็นผู้บงการจากหลักฐานการสื่อสารของปรเมศวร์กับกลุ่มคนร้าย ในตอนที่ 19 - 20

4) การคลี่คลาย ละครดำเนินเรื่องมาถึงจุดที่สถานการณ์ต่าง ๆ เข้าสู่ทางออกและเริ่มคลี่คลายปมต่าง ๆ โดยสอดแทรกอยู่ในประเด็นสำคัญและประเด็นเสริมในเรื่อง โดยเฉพาะปมขัดแย้งหลักคือ จุดที่ปรเมศวร์ยอมร่วมมือ

กับเจ้าสัวอัคระในการวางแผนกำจัดอดีตภรรยาของตน จุดนี้ละครได้เสนอ บทสรุปของผู้สั่งการและผู้สมคบคิด โดยเฉพาะปรเมศวร์ที่ต้องถูกลงโทษจำคุก ด้วยพยานหลักฐานที่มีมัดตัว ทั้งบุตรชายคนเดียวเล็กศรธธาในตัวพ่อที่ให้การใน ศาลด้วยการโกหกจึงตะโกนต่อว่าพ่อจนปรเมศวร์สำนึกยอมรับผิด อرنลินที่ถูก สั่งให้ตัดขาดความสัมพันธ์ ขณะที่เจ้าสัวอัคระและครอบครัวแม้จะรอดพ้นจาก การถูกดำเนินคดี แต่ก็ทำให้แผนการต่างๆ ทางการเมืองไม่บรรลุเป้าหมายและ ถูกจับตามองจากสังคมในการใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงระบบราชการ พบในตอน ที่ 20 - 21

5) จุดจบหรือบทสรุป ตอนจบเป็นลักษณะที่สมจริงในชีวิต (Realistic Ending) คือ สรุปความเป็นไปของตัวละครหลักในเรื่องแบบที่ทำให้ผู้ชมได้ข้อคิด หรือแนวทางการใช้ชีวิต ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหรือผลของการกระทำ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทั้งปรเมศวร์ที่ต้องหมดอนาคตทางราชการและติดคุก อرنลินที่ตั้งท้องหลังจากมาเยี่ยมปรเมศวร์และรู้ความจริงว่าปรเมศวร์รักตัวเอง น้อยกว่าบัวบกขเสมอจากนั้นต้องตัดขาดกันจากคำสั่งของเจ้าสัวอัคระและไป อยู่ต่างประเทศ เจ้าสัวอัคระที่ต้องย้ายไปอยู่ต่างประเทศ และปัญหาแม่ของ ปรเมศวร์ที่ต้องเสียใจเพราะบุตรชายต้องถูกติดคุกไม่สามารถช่วยลูกให้พ้นผิด ทั้งยังรู้สึกสำนึกในสิ่งที่ปลุกฝังลูกในการดำเนินชีวิตอย่างเห็นแก่ความสุขสำเร็จ ของตนเอง การพาปณตไปเยี่ยมปรเมศวร์ในเรือนจำและพูดให้กำลังใจและให้อภัยในการกระทำที่ผ่านมารอวันพ่อพันโท บัวบกขลทนายภาวินท์ ตัดสินใจ ใช้ชีวิตร่วมกัน โดยใช้บทเรียนจากชีวิตคู่ที่ผ่านมา สร้างข้อตกลงระหว่างกัน ขณะที่ปณตลูกชายของบัวบกขและเพลินลูกสาวของภาวินท์ ต่างเข้าใจ และสนับสนุนแม่และพ่อของตัวเอง พบในตอน ที่ 20 - 21

2. ผลการวิเคราะห์ประเด็นและรูปแบบการสื่อสารทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่อง “สงครามสมรส” ด้วยแนวคิดการอบรมบ่มเพาะทางสังคม (Cultivation) ที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของละคร

2.1 การสื่อสารด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

1) การมุ่งนำเสนอประเด็นหย่าร้างและปัญหาครอบครัวด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ละครนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการหย่าร้างและปัญหาครอบครัวในแง่มุมที่เป็นการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจ แทนที่จะเน้นความขัดแย้งหรือความรุนแรง การนำเสนอในลักษณะนี้อาจช่วยให้ผู้ชมทุกวัยเข้าใจถึงความซับซ้อนของความสัมพันธ์ในครอบครัวและเรียนรู้วิธีการจัดการกับปัญหาอย่างสร้างสรรค์

“สงครามสมรส” นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการหย่าร้างและปัญหาครอบครัวในแง่มุมที่ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจ แทนที่จะเน้นความขัดแย้งหรือความรุนแรง ตัวอย่างเช่น ในตอนที่ปณิตและเพื่อน ๆ จากครอบครัวที่หย่าร้างแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันโดยมีบทพูดว่า “ต้นชอบตอนที่พ่อแม่เลิกกันมากกว่าตอนที่เค้าอยู่ด้วยกันอีกนะ ตอนนั้นเค้าไม่พูดกันเลย มันน่าอึดอัดใจจะตาย แต่ตอนนี้เค้าคุยกันได้ทุกเรื่อง” แสดงให้เห็นว่าการหย่าร้างอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ในบางกรณี พบในตอนที่ 5 นาที่ที่ 48.50 – 50.15 นอกจากนี้ละครยังนำเสนอวิธีการจัดการปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น ในฉากที่ปณิตพูดกับแม่ว่า “แม่เคยบอกผมว่าเวลามีปัญหากับเพื่อนให้คุยกันดี ๆ แล้วทำไมแม่ไม่ลองคุยกับพ่อดี ๆ ละครับ” สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาด้วยการสื่อสารที่ดีพบในตอนที่ 5 นาที่ที่ 32.40 – 33.00

ภาพที่ 3 แสดงฉากตัวอย่างการแก้ปัญหาครอบครัวในแง่มุมที่ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจของละคร

ที่มา : ละครสงครามสมรส ตอนที่ 5 สืบค้นจาก <https://www.one31.net>

นอกจากนั้น ละครยังแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังที่ศลิษาพูดว่า “คนเราเพิ่งรู้จักกันไม่กี่นาทียังเป็นเพื่อนกันได้เลย นับประสาอะไรกับคนอยู่กับกันสิบกว่าปีจะกลับมาเป็นเพื่อนกันไม่ได้ละ” แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์หลังการหย่าร้างไม่จำเป็นต้องเป็นศัตรูกัน พบในตอนที่ 21 นาทีที่ 28.55 – 29.00 ในขณะเดียวกัน ละครยังนำเสนอภาพของครอบครัวที่สมบูรณ์แบบหลังการหย่าร้าง โดยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบัวบกกับปณิต แม้จะเป็นครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว การนำเสนอในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้ชมทุกวัยเข้าใจถึงความซับซ้อนของความสัมพันธ์ในครอบครัว และเรียนรู้วิธีการจัดการกับปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยไม่จำเป็นต้องจบลงด้วยความขัดแย้งหรือความรุนแรงเสมอไป

2) การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวที่เข้าใจง่ายและใช้ประโยชน์ได้ในสังคมปัจจุบัน ละครใช้ประเด็นทางกฎหมายที่ซับซ้อน เช่น การฟ้องหย่า การฟ้องชู้ และการแย่งอำนาจปกครองบุตร เป็นโอกาสในการให้ความรู้แก่ผู้ชม โดยอธิบายกระบวนการทางกฎหมายในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

“สงครามสมรส” ใช้ประเด็นทางกฎหมายที่ซับซ้อนเป็นโอกาสในการให้ความรู้แก่ผู้ชม โดยอธิบายกระบวนการทางกฎหมายในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ตัวอย่างเช่น ในตอนที่นายภาวินที่ได้อธิบายสาระสำคัญของคดีฟ้องชู้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 มาตรา 1523 ผ่านการร้องเพลงแร็ป ทำให้ข้อมูลทางกฎหมายที่ซับซ้อนเข้าถึงได้ง่ายขึ้น พบในตอนที่ 2 นาทีที่ 20.25 – 21.45 หรือในตอนที่นายทะเบียนอำเภอได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสใหม่หลังการหย่าร้าง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1453 โดยอธิบายว่า “ผู้หญิงที่จดทะเบียนหย่าไปแล้วหากจะจดทะเบียนสมรสใหม่ต้องรอหลังจากวันหย่า 310 วันเพื่อป้องกันกรณีตั้งครรภ์กับอดีตสามี หรือถ้ามีใบรับรองแพทย์มายืนยันก็สามารถดำเนินการได้” ซึ่งเป็นข้อมูลที่อาจไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคม พบในตอนที่ 10 นาทีที่ 12.45 – 13.15

รวมถึงตอนที่นายภาวินที่ได้อธิบายเกี่ยวกับสิทธิของบุตรที่เกิดนอกสมรสว่า “บุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่ไม่จดทะเบียนสมรส จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาแต่เพียงผู้เดียว” ยังเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องเผชิญกับสถานการณ์คล้ายคลึงกัน ในประเด็นของการแย่งอำนาจปกครองบุตร

ภาพที่ 4 แสดงฉากตัวอย่างการใช้ประเด็นทางกฎหมายที่ซับซ้อนเป็นโอกาสในการให้ความรู้แก่ผู้ชม

ที่มา : ละครสงครามสมรส ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 10 สืบค้นจาก

<https://www.one31.net>

นอกจากนั้น ละครยังได้นำเสนอกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขึ้นศาลของเยาวชน โดยมีการอธิบายว่ากระบวนการชักถามพยานที่เป็นเยาวชนต้องไม่ให้มีการเผชิญหน้ากับคู่กรณีในศาลและต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิของเด็กในกระบวนการยุติธรรม การนำเสนอประเด็นทางกฎหมายในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจกระบวนการทางกฎหมายได้ดีขึ้น แต่ยังเป็นการให้ความรู้ที่อาจเป็นประโยชน์ในชีวิตจริงอีกด้วย

2.2 การสื่อสารประเด็นครอบครัวและความสัมพันธ์

1) นำเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาครอบครัวด้วยสันติวิธี แม้จะมีการนำเสนอความขัดแย้งในครอบครัว แต่ละครเลือกที่จะเน้นการแก้ปัญหาอย่าง

สันติวิธีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ แทนที่จะแสดงความรุนแรงทางร่างกาย หรือวาจา ซึ่งเป็นการส่งเสริมค่านิยมที่ดีให้กับผู้ชมทุกวัย

“สงครามสมรส” จะนำเสนอความขัดแย้งในครอบครัว แต่ก็เน้นการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมค่านิยมที่ดีให้กับผู้ชมทุกวัย ตัวอย่างเช่น ในตอนที่ปณต ลูกชายของบัวบงกชและปรเมศวร์ ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยพูดกับแม่ว่า “แม่เคยบอกณตว่าเวลามีปัญหากับเพื่อนให้คุยกันดี ๆ แล้วทำไมแม่ไม่ลองคุยกับพ่อดี ๆ ละครับ” คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาแทนที่จะใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ ตอนที่ภาวินท์ได้แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารที่เปิดเผยและจริงใจในความสัมพันธ์ โดยพูดกับบัวบงกชว่า “ผมรู้ว่าทะเบียนสมรสไม่ใช่สิ่งยืนยันความรัก แต่ทั้งคู่ต่างผมต่างรู้ดีกันว่ามันสำคัญมากกว่าแค่กระดาษแผ่นเดียว” และบัวบงกชตอบว่า “ถ้าวันหนึ่งความรู้สึกที่วินท์มีต่อบัวไม่เหมือนเดิม ขออย่าไปมีคนอื่น แต่ขอให้บอกบัวตรง ๆ แล้วบัวจะยอมเป็นคนเล็กกับคุณเอง รักกันยังไง ก็ไม่สำคัญเท่ากับการเลิกกันยังไงขอให้เกียรติและไม่ทำร้ายกันนะคะ” บทสนทนานี้แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารที่เปิดเผยตรงไปตรงมา และให้เกียรติซึ่งกันและกัน พบในตอนที่ 21 นาทีที่ 51.45 – 55.00

ภาพที่ 5 แสดงฉากตัวอย่างการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมค่านิยมที่ดีให้กับผู้ชมทุกวัย

ที่มา : ละครสงครามสมรส ตอนที่ 21 สืบค้นจาก <https://www.one31.net>

แม้ในสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ละครยังแสดงให้เห็นถึงการให้อภัยและการเริ่มต้นใหม่ เช่น ในฉากที่บัวบกขและปณตไปเยี่ยมปรเมศวรในเรือนจำและให้อภัยกับการกระทำของเขา สะท้อนให้เห็นว่าแม้จะผ่านความขัดแย้งรุนแรง การให้อภัยและการสื่อสารอย่างเปิดใจก็สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาในลักษณะนี้ส่งเสริมค่านิยมที่ดีให้กับผู้ชมทุกวัย โดยแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งสามารถจัดการได้ด้วยสันติวิธีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

2) การนำเสนอประเด็นปัญหาทางสังคมเชิงโครงสร้างและซับซ้อน การนำเสนอและสร้างความเข้าใจในประเด็นทางสังคมที่ซับซ้อน เช่น การใช้อิทธิพลในระบบราชการหรือผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยลักษณะที่กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมทุกวัย

“สงครามสมรส” นำเสนอประเด็นทางสังคมที่ซับซ้อนในลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคิดวิเคราะห์และตระหนักถึงปัญหาสังคม ตัวอย่างเช่น ในประเด็นการใช้อิทธิพลในระบบราชการ มีฉากที่บัวบกขไปร้องเรียนเรื่องสามีคบชู้ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดวสันต์บุรี แต่กลับได้รับคำแนะนำว่า “ถ้าปรเมศวรถูกสอบสวน จะทำให้มีผลต่ออาชีพการงานในอนาคต” และให้บัวบกขเข้าใจว่าเป็นเรื่องปกติของผู้ชาย ขณะที่กล้องฉายไปที่ป้าย “ข้าราชการคือที่พึ่งของประชาชน อย่าโกงกิน ไร้ซึ่งคนศรัทธา” ฉากนี้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างอุดมคติกับการปฏิบัติจริงในระบบราชการ กระตุ้นให้ผู้ชมคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาการใช้อิทธิพลและการละเลยหน้าที่ของข้าราชการ พบในตอนที่ 5 นาทีที่ 40.00 – 41.30

ภาพที่ 6 แสดงฉากตัวอย่างประเด็นทางสังคมที่ซับซ้อนในลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการคิดวิเคราะห์และตระหนักถึงปัญหาสังคม

ที่มา : ละครสงครามสมรส ตอนที่ 5 สืบค้นจาก <https://www.one31.net>

ในประเด็นผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ ละครแสดงให้เห็นทั้งด้านบวกและลบ เช่น ตอนที่บัวบกขและศลิษาใช้โลกออนไลน์ในการหาข้อมูลเพื่อเริ่มต้นธุรกิจใหม่ แสดงให้เห็นประโยชน์ของสื่อออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลและโอกาสทางธุรกิจ ในทางตรงกันข้าม ละครได้แสดงให้เห็นถึงผลเสียของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะของดาบสองคมด้วยเช่นกัน เมื่อบัวบกขตัดสินใจเปิดเผยเรื่องราวของตนผ่านสื่อมวลชนเพื่อสร้างกระแสสังคม ส่งผลให้ปณตถูกเพื่อนล้อเลียนและทะเลาะวิวาทที่โรงเรียน

การนำเสนอประเด็นเหล่านี้ในละครไม่เพียงแต่สะท้อนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจริง แต่ยังกระตุ้นให้ผู้ชมคิดวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการใช้อิทธิพลและสื่อสังคมออนไลน์

3) การสอดแทรกแง่คิดจากการกระทำของตัวละคร ละครมีการสอดแทรกข้อคิดและคุณธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกวัย เช่น การให้อภัยและการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

“สงครามสมรส” สอดแทรกข้อคิดและคุณธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกวัย โดยเฉพาะในประเด็นความสำคัญของการให้อภัยและการรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ตัวอย่างในประเด็นการให้อภัย มีฉากที่บัวบกขและปณตไปเยี่ยมปรเมศวร์ในเรือนจำและให้อภัยกับการกระทำของเขา แม้ว่าปรเมศวร์จะเคยทำร้ายพวกเขาอย่างรุนแรง สะท้อนให้เห็นถึงพลังของการให้อภัยที่สามารถเยียวยาบาดแผลในใจได้ ส่วนเรื่องการรับผิดชอบต่อการกระทำ

ของตนเอง ก็มีฉากที่ประมุขวัยอมรับสารภาพต่อศาลเพราะละอายใจไม่ยก
โกหกต่อหน้าบุตรชาย แสดงให้เห็นถึงการยอมรับผิดและรับผิดชอบต่อการ
กระทำของตนเอง พบในตอนที 21 นาทีที่ 33.25 – 38.00

ภาพที่ 7 แสดงฉากตัวอย่างประเด็นความสำคัญของการให้อภัยและการ
รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

ที่มา : ละครสงครามสมรส ตอนที่ 21 สืบค้นจาก <https://www.one31.net>

นอกจากนี้ ในตอนท้ายของเรื่อง ยังมีบทสนทนาระหว่างบัวบกกับ
ภาวิณีที่สะท้อนถึงคุณธรรมในการใช้ชีวิตคู่ โดยบัวบกขพุดว่า “ถ้าวันหนึ่ง
ความรู้สึกที่วันที่มีต่อบัวไม่เหมือนเดิม ขออย่าไปมีคนอื่น แต่ขอให้บอกบัวตรง ๆ
แล้วบัวจะยอมเป็นคนเล็กกับคุณเอง รักกันยังไง ก็ไม่สำคัญเท่ากับการเล็กกัน
ยังไงอย่างให้เกียรติและไม่ทำร้ายกันนะคะ” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ
ความซื่อสัตย์และการให้เกียรติซึ่งกันและกันในความสัมพันธ์ การสอดแทรก
ข้อคิดและคุณธรรมเหล่านี้ผ่านบทสนทนาและการกระทำของตัวละครช่วยให้
ผู้ชมทุกวัยได้เรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าสำคัญในการดำเนินชีวิต โดยไม่รู้สึ
ว่าถูกสั่งสอนหรือชี้นำ

สรุปและอภิปรายผล

ด้านการเล่าเรื่องของละครตามโครงสร้างการเล่าเรื่องของ Freytag
(Welton, 2010) ผู้วิจัยพบการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของละครสงคราม
สมรสนำเสนอเป็นไปตามโครงสร้างการเล่าเรื่อง ที่ประกอบไปด้วย การเปิดฉาก

หรือตอนต้นของเรื่อง (Exposition or Introduction) การดำเนินเรื่องที่เข้มข้นขึ้น (Rising Action) จุดสำคัญหรือจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax) การคลี่คลาย (Falling Action) และจุดจบ หรือบทสรุป (Resolution or The End) โดยแต่ละองค์ประกอบของละครจะถูกเพิ่มเติมความน่าสนใจและการติดตามด้วยการดำเนินเรื่องผ่านเนื้อหาของบทละครที่สร้างปมปัญหาของตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พบเจอได้ในชีวิตสังคมปัจจุบันและการใช้ชีวิตในรูปแบบสถาบันครอบครัว โดยในแต่ละองค์ประกอบของการเล่าเรื่องของละครจะพบว่ามีประเด็นย่อยที่ละครต้องการนำเสนอเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและคลี่คลายในแต่ละประเด็นเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์ด้วยทางออกของปัญหาจากการเล่าเรื่องของบทละคร ละครเล่าเรื่องจากปมประเด็น คบขู ไปสู่การฟ้องหย่า และการครอบครองบุตร ซึ่งจากการนำเสนอทำให้เห็นมิติโครงสร้างของการเล่าเรื่องครบทั้ง 5 องค์ประกอบ จนดำเนินเรื่องไปถึงจุดจบของตัวละครแต่ละตัวที่ผู้ผลิตใส่ความหมายและผลของการกระทำให้แก่ตัวละครเพื่อสะท้อนไปยังความคิดใช้ละครสอนสังคม เช่น ชายที่มีขูและนอกใจ จะได้รับผลของการกระทำอย่างไร หญิงที่เป็นขูได้รับผลของการแย่งชิงชายอื่นมาอย่างไร และ แม่และลูกที่ต้องใช้ความพยายามต่อการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีและความยุติธรรมอย่างไร ซึ่งการนำเสนอบทสรุปของละครเป็นไปในแนวทางอุดมคติ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่เมื่อเทียบกับชีวิตในสังคมความจริงแล้วอาจจะไม่ถูกต้องทุกเรื่องที่มีการนำเสนอ ก็เป็นไปได้ ผู้ชมจึงต้องเป็นผู้เลือกรับสารและตีความ วิเคราะห์ วิพากษ์ อภิปราย เหตุการณ์และสาระที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของละครจากประสบการณ์ของแต่ละคน ความน่าสนใจของละครสงครามสมรส คือมีเนื้อหาเข้มข้น ดราม่าและน่าติดตาม ตัวละครมีมิติที่น่าสนใจ ซับซ้อนในตัวเอง และน่าเอาใจช่วย ละครนำเสนอมุมมองทางสังคมที่น่าคิดต่อและสะท้อนความจริงในยุคปัจจุบัน ทำให้ละครเรื่องนี้สามารถสร้างความประทับใจและกระแสความชื่นชมจากนักวิจารณ์ แฟนเพจ สื่อสังคมออนไลน์ และข้อความจากการแสดงความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป ในสื่อสังคมออนไลน์ทั้งในเวลาที่มีการออกอากาศ และช่วงเวลาที่ยังคงเกิดเหตุการณ์จริงแล้วสามารถเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในบทละครได้

ด้านการสื่อสารประเด็นทางสังคมผ่านละคร ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่ละครนำเสนอมาเชื่อมโยงกับทฤษฎี Cultivation ในการใช้ละครเป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมผ่านนำเสนอของละครต่อผู้ชมและสังคม โดยสามารถแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. การนำเสนอประเด็นการหย่าร้างและผลกระทบต่อเด็กในละคร สอดคล้องกับสถิติการหย่าร้างในสังคมไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคู่สมรสที่มีบุตร ซึ่งละครได้กระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลจิตใจเด็กในครอบครัวที่หย่าร้าง ประเด็นนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนปัญหาสังคมที่กำลังเกิดขึ้น แต่ยังเป็นการกระตุ้นให้สังคมตระหนักและหาทางออกร่วมกัน เมื่อประเด็นที่เคยเป็นเรื่องต้องห้าม เช่น การหย่าร้าง ได้รับการนำเสนอในมุมมองใหม่จึงสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎี Cultivation ที่ว่าสื่อมีส่วนในการสร้างและเปลี่ยนแปลงค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคม การนำเสนอของละครนอกจากจะช่วยลดการตีตราทางสังคมต่อคู่สมรสที่หย่าร้างแล้วยังช่วยให้เกิดการถกเถียงในวงกว้างผ่านสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับประเด็นที่เคยถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวหรือน่าอาย ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการ Mainstreaming หรือการหล่อหลอมความคิดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย (Gerbner et al., 1986; Gerbner et al., 1980) ทำให้อาจกล่าวได้ว่าละครได้แสดงบทบาทในการชี้นำสังคมผ่านการทลายกรอบความคิดเดิม ๆ และนำเสนอมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับชีวิตคู่และครอบครัว ด้วยการแสดงให้เห็นว่า “การหย่าร้างไม่ใช่จุดจบของชีวิต” แต่เป็นเพียงจุดเปลี่ยนผ่านที่อาจนำไปสู่การเริ่มต้นใหม่และชีวิตที่ดีกว่าเดิม รวมถึงการเปลี่ยนภาพลักษณ์ของการหย่าร้างจากเรื่องต้องห้ามสู่ประเด็นที่เปิดกว้างต่อการพูดคุย (Slater, Rouner, & Long, 2006) ดังนั้น เมื่ออินไปกับตัวละคร ผู้ชมอาจเกิดความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง หรือสามารถสร้างแรงบันดาลใจและความหวัง ให้ลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองได้ (Kincaid, 2002)

2. ละครนำเสนอประเด็นอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีผลต่อพฤติกรรมของลูกอย่างชัดเจน โดยสะท้อนผ่านวิธีการเลี้ยงดูที่หลากหลาย สะท้อนให้เห็นว่า

วิธีการเลี้ยงดูและพฤติกรรมของพ่อแม่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ พฤติกรรม และทักษะชีวิตของลูก โดยนำเสนอผ่านตัวอย่างที่หลากหลาย ตั้งแต่ การเลี้ยงดูแบบปลูกฝังคุณธรรม ไปจนถึงการเลี้ยงดูแบบควบคุมและกดดัน ซึ่งแต่ละรูปแบบส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและความคิดสร้างสรรค์ของ ตัวละครในทิศทางที่ต่างกันไป การวิเคราะห์อิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อลูกใน ละครเรื่องนี้จึงไม่เพียงแต่สะท้อนสภาพสังคมไทย แต่ยังแสดงให้เห็นถึง ความสำคัญของการเลี้ยงดูที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะชีวิตและความคิด สร้างสรรค์ของเยาวชน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการประเมินคุณค่าของละคร โทรทัศน์ นอกจากนี้ละครยังสะท้อนให้เห็นถึงการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่อบรม บ่มเพาะและปลูกฝังค่านิยมความกตัญญูที่บิดเบือน ค่านิยมความกตัญญู ในสังคมไทยนั้นมีการแห้วทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งและซับซ้อน รากฐานของความ กตัญญูในสังคมไทยมาจากหลายปัจจัย การเลี้ยงดูเช่นนี้ทำให้เกิดคำถามที่ น่าสนใจว่าความกตัญญูควรมีขอบเขตแค่ไหน การนำเสนอประเด็นนี้ผ่าน ตัวละครญาติตา ไม่เพียงแต่สะท้อนปัญหาในระดับครอบครัว แต่ยังแสดงให้เห็น ถึงผลกระทบในวงกว้างต่อสังคมไทยอีกด้วย เนื่องจากค่านิยมนี้สะท้อน โครงสร้างสังคมไทยแบบพึ่งพาอาศัยกันสูง ที่มักให้ความสำคัญกับครอบครัว มากกว่าปัจเจกบุคคล แต่ในบางครั้งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและ การใช้ชีวิตอย่างไม่มีความสุข และการปลูกฝังค่านิยมความกตัญญูที่บิดเบือนนี้ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก โดยอาจทำให้เด็ก เติบโตขึ้นมาพร้อมกับความรู้สึกลึกซึ้งและภาระที่ต้องตอบแทนบุญคุณพ่อแม่อยู่ ตลอดเวลา ส่งผลให้ขาดความมั่นใจในการตัดสินใจดำเนินชีวิตของตนเอง การ นำเสนอประเด็นนี้ผ่านละครโทรทัศน์จึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมตระหนักและ พิจารณาค่านิยมที่ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น ทำให้เห็นว่า ละครไม่เพียงแต่สะท้อนสังคม แต่ยังมีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถาม และการเปลี่ยนแปลงทางความคิดในสังคมไทยอีกด้วย

3) ละครโทรทัศน์ไทยมักถูกมองในมุมเดิม ๆ ว่าเป็นเพียงความบันเทิง ยามว่าง แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้ง จะพบว่าละครเหล่านี้ทำหน้าที่มากกว่าการ

สร้างความเพลิดเพลิน มีทั้งผลกระทบทางลบและมีส่วนในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสังคม รวมถึงยังมีศักยภาพในการเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของละครที่ไม่เพียงแต่สะท้อนภาพหรือปัญหาคุณธรรมในสังคม แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ชมอีกด้วย แม้ตอนจบของละครเรื่องนี้จะจบลงด้วย “แฮปปี้เอนด์” ที่ชัดเจนผู้ชมบางส่วน แต่การที่ตัวละครทั้งฝ่ายดีและร้ายได้รับผลกระทบจากการกระทำของตนเอง กลับเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้ชมได้ขบคิดและตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ละครนำเสนอ การนำเสนอแบบกฎแห่งกรรมเช่นนี้ไม่เพียงสร้างความบันเทิง แต่ยังทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนสังคมและเครื่องมือในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้ชมอีกด้วย วิธีการนำเสนอเนื้อหาของละครดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ Barker (2014) ซึ่งพบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาวะของคนนั้นไม่สามารถทำได้ด้วยการบอกกล่าวตรง ๆ แต่ต้องอาศัยการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ

ตารางที่ 1 แสดงการสรุปสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา/ ข้อค้นพบ
วิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบ การเล่าเรื่อง	<ul style="list-style-type: none">- การเปิดฉากของเรื่อง (Exposition or Introduction)- การดำเนินเรื่องที่เข้มข้นขึ้น (Rising Action)- จุดสำคัญหรือจุดสูงสุดของเรื่อง (Climax)- การคลี่คลาย (Falling Action)- จุดจบหรือบทสรุป (Resolution or The End)
วิเคราะห์ประเด็นและรูปแบบการสื่อสารทางสังคม	<ul style="list-style-type: none">- การนำเสนอประเด็นการหย่าร้างและผลกระทบต่อเด็กในละคร สอดคล้องกับสถิติการหย่าร้างในสังคมไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น- ละครนำเสนอประเด็นอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีผลต่อพฤติกรรมของลูกอย่างชัดเจน โดยสะท้อนผ่านวิธีการเลี้ยงดูที่หลากหลาย- ละครโทรทัศน์ไทยมักถูกมองในมุมเดิม ๆ ว่าเป็นเพียงความบันเทิงยามว่าง

วัตถุประสงค์	ผลการศึกษา/ ข้อเสนอพบ
ข้อค้นพบอื่น ๆ	<ul style="list-style-type: none">- ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวที่เข้าใจง่ายและใช้ประโยชน์ได้ในสังคมปัจจุบัน- นำเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาครอบครัวด้วยสันติวิธี- นำเสนอประเด็นปัญหาทางสังคมเชิงโครงสร้างและซับซ้อน- นำเสนอผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์- สอดแทรกแนวคิดจากการกระทำของตัวละครคุณธรรมในการใช้ชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื้อหาบางส่วนของละครมีความจำเป็นต้องเผื่อระวังหรือแนะนำสำหรับผู้ชมอายุน้อยหรือขาดวิจารณญาณที่อาจนำไปสู่การเลียนแบบ ผู้ผลิตควรสร้างสรรค์เนื้อหาที่ทั้งให้ความบันเทิงและสะท้อนปัญหาสังคมจริง เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมได้ฉุกคิด ตั้งคำถามและทบทวนค่านิยมที่เป็นปัญหา นำไปสู่การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการรู้เท่าทันของผู้ชม ด้านหน่วยงานส่งเสริมและกำกับดูแลสื่อต่าง ๆ ควรสนับสนุนการผลิตละครที่นำเสนอประเด็นสังคมที่หลากหลาย แม้จะเป็นประเด็นเล็ก ๆ หรือประเด็นที่ไม่ค่อยมีใครพูดถึง เพื่อให้ละครเป็นพื้นที่สำหรับการถกเถียงเชิงสร้างสรรค์ในสังคม

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพจากมุมมองของนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ด้านเดียวเพื่อให้การศึกษาครอบคลุมและการพัฒนาในอนาคตอาจส่งเสริมให้มีการวิจัยการรับรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและผลกระทบต่อผู้ชม โดยทำการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิเคราะห์เนื้อหา กับศึกษาผู้ชมรายการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาและพัฒนาแนวทางการตรวจสอบ ประเมิน และส่งเสริมคุณภาพเนื้อหารายการละครและบันเทิง ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ที่ปรึกษา
โครงการ

เอกสารอ้างอิง

- Association Of Digital Television Broadcasting (Thailand): ADTEB.
(2024). Cross-Platform Ratings, April 2024. The Nielsen
Company (US) 2024. (p.19)
- Association Of Digital Television Broadcasting (Thailand): ADTEB.
(2024). Cross-Platform Ratings, May 2024. The Nielsen
Company (US) 2024. (p.19)
- Association Of Digital Television Broadcasting (Thailand): ADTEB.
(2024). Cross-Platform Ratings, June 2024. The Nielsen
Company (US) 2024. (p.19)
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action:
A social cognitive theory*. Prentice Hall.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication.
Media Psychology, 3(3), 265-299. Retrieved from
https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0303_03
- Barker, K. (2014). “Soaps” for social and behavioral change. In
Strategic Urban Health Communication. 37-51.
- Eyal, K., & Rubin, A. M. (2003). Viewer aggression and homophily,
identification, and parasocial relationships with television
characters. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*,
47(1), 77-98. Retrieved from https://doi.org/10.1207/s15506878jobem4701_5
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1980). The

- “mainstreaming” of America: Violence profile no. 11.
Journal of Communication, 30(3), 10-29.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1986). Living with television: The dynamics of the cultivation process. In J. Bryant, & D. Zillmann (Eds.), *Perspectives on Media Effects* (pp. 17–40). Lawrence Erlbaum Associates.
- Kincaid, D. L. (2002). Drama, emotion, and cultural convergence. *Communication Theory*, 12(2), 136-152. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2002.tb00263.x>
- Morgan, M., & Shanahan, J. (2010). The state of cultivation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54(2), 337-355.
- OneD. (2024). *Drama synopsis “Song Kram Som Ros”* Retrieved from <https://www.one31.net/news/detail/68743>
- Potter, W. J. (2014). A critical analysis of cultivation theory. *Journal of Communication*, 64(6), 1015-1036.
- Slater, M., Rouner, D., & Long, M. (2006). Television dramas and support for controversial public policies: Effects and mechanisms. *Journal of Communication*, 56, 235-252. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00017.x>
- Welton, D. (2010). *Freytag’s pyramid, dramatic structure and story arc*. Department at Butte College in Northern California. Retrieved from <https://www.videomaker.com/article/f04/17174-dramatic-structure-story-arc-freytags-pyramid/>

